

Analytiske synsvinkler i billedkunst

- et valg af fokus

En analytisk synsvinkel i billedkunst handler om den synsvinkel eller det fokus, man som beskuer vælger, når man ønsker at beskrive, analysere og fortolke et værk.

Relevante synsvinkler kan være:

Formalanalyse | **Betydnings**analyse | **Social**analyse

Form

Indhold

Kulturel og social funktion

Det vil altså sige, at et værk kan tolkes på mange forskellige måder og ses i mange forskellige sammenhænge afhængigt af den synsvinkel eller det fokus, som beskueren anlægger.

Fælles for de analytiske synsvinkler er, at de i større eller mindre grad og fra forskellig vinkel forholder sig til relationen mellem **kunstner, beskuer, værk og verden.**

De forskellige synsvinkler er forsøgt anskueliggjort i følgende model:

Afdække forandringer i mentalitet

=> afdække, opnå

kendskab til **værkets**

oprindelige sammenhæng dvs.

den store kunsthistoriske

fortælling

"For hvem betyder værket og hvorfor?"

Traditionel tolkning

"Hvad gør værket visuelt og hvordan virker det?"

=> værkets formål eller hensigt i forhold til publikum, hvor der ex. i **den relationelle æstetik i samtidskunsten** stilles spørgsmålstegn

Social-analyse

Kunstner

Værk

X

Formal-analyse

=> undersøgelse af **formelle træk** som komposition, farvevalg, teknik etc., der tilsammen virker på en bestemt måde

Beskuer

Verden

Betydnings-analyse

ved eksisterende
magtstrukturer
gennem værket
dialog med
beskueren

(årsagsforklaring
der søger formelle
fællestræk i
forskellige
perioder /ismer)

**"Hvad og hvordan betyder
værket?"**

=> undersøgelse af
indholdsmæssige elementer
som symboler, motiv og
tema med henblik på at
afkode, **hvad det enkelte værk
fortæller** og hvordan samt
med hvilken hensigt

Analytisk synsvinkel

Introduktion til analytiske synsvinkler

I billedkunst skal du, lige som i mange af de andre fag, du har på gymnasiet, lære at analysere og fortolke. I dansk, engelsk, tysk, fransk og spansk analyserer du primært tekster: noveller, digte, romaner, skuespil etc. I billedkunst er fokus rettet mod billeder og arkitektur.

I billedkunst skal vi i fællesskab analysere en masse værker og samle analysen i en konklusion. Hvad vil det sige? Når du analyserer et kunstværk og samler dine resultater i en konklusion, skaber du selv en tekst om en bygning eller et billede. Du tyder altså et værk, og samtidig producerer du ny betydning.

Alt efter hvilken type konklusion du er interesseret i, det vil sige, alt efter hvad du spørger til i din analyse ændres betydningen.

Kunstværkets metamorfoser

Hvad er en metamorfose? Metamorfose betyder forvandling. Hvad tror du, der menes med Kunstværkets metamorfoser? Et kunstværk er ikke bare en fast og statisk størrelse: Kunst indgår i dialog med sine omgivelser, og for eksempel. Og alt efter hvem vi er, opfatter vi værket forskelligt: Som en konsekvens forandrer værket betydning.

Men det er ikke kun kunstværker, der forandrer sig, alt efter hvem der ser på dem. Måden, man analyserer og fortolker på, ligger heller ikke fast, men er foranderlig: Måden, man analyserer og fortolker på, har forvandlet sig over tid. I dag ser vi for eksempel på billeder på en anden måde end i middelalderen, hvor billederne var analfabeternes bog.

Billeder og arkitektur og forståelsen af billeder og arkitektur er altså ikke noget fast: Billeder og arkitektur og forståelsen af billeder og arkitektur forandrer sig over tid. Det kan man fx se ved, at der er forskellige perioder inden for musik, kunst og litteratur (kunst fra renæssancen adskiller sig

fra kunst fra barokken etc.).

Når kunst forandrer sig, så forandrer forståelsen af kunst sig også: Skal kunst sætte problemer under debat? Skal den fornøje og underholde? Skal den være smuk? Prøv at finde eksempler på forskellige kunstsyn over tid? Josef Stalin (1879-1953) sendte især i 20'erne og 30'erne rigtig mange russiske kunstnere, forfattere og intellektuelle (fortolkere, skabere af tekster om tekster) til Sibirien, hvor de færreste kom tilbage fra: Han opfattede kunst som potentielt farlig og samfundsomvæltende - og derfor som en trussel mod hans magt. Frygten for kunsten er kendetegnende for mange autoritære styre: Nazisterne og enevælden er andre eksempler. Hvad synes du kunsten skal?

Det er ikke kun over tid, kunstforståelsen ændrer sig. Man forstår også kunst forskelligt alt efter

- Hvilken nationalitet, man har (I lande hvor man læser fra højre mod venstre, fx Saudi-Arabien og ikke fra venstre mod højre som vi gør, bygger man et billede anderledes kompositorisk op)
- Hvilken alder man har (små børn fokuserer på andre ting, når man læser børnebøger og eventyr op for dem, end voksne). De fokuserer fx i højere grad på billederne end på teksten)
- Det miljø, man er vokset op i (det er ikke ligeegyldigt, hvor man kommer fra: Er man vokset op med kunst og kultur og er blevet slæbt på museer hele sit liv, eller er man på bar bund?)
- Og hvad med køn? Har det nogen indflydelse på opfattelsen af kunstværker? Forstår piger billeder anderledes end drenge? Da man opdagede den realistiske forfatter George Eliot var en kvinde, der i virkeligheden hed Mary Ann Evans (1819-1880), begyndte kvinder at læse hendes bøger, og forståelsen af hendes litteratur ændrede sig: Man begyndte fx at fokusere på romanernes kvindeskildringer.
- Hvor mange gange, man har læst eller set et værk. Man får noget forskelligt ud af en roman, et billede eller en bygning alt efter om man for bogens vedkommende har skimmet den, eller læser den 5 gange, for bygningens om man har set den på et billede eller bor i den, og for billedets om man har set en reproduktion i en bog eller ofte kommer på det museum, hvor det hænger.
- Find selv på flere eksempler

Alt dette peger frem mod en overordnet pointe: Det er ikke kun kunst, der er historisk foranderlig. Forståelsen af kunst er det også. Og det peger frem mod en anden overordnet pointe:

Når vi analyserer billeder og arkitektur og samler analysen i en konklusion, når vi læser fx en bog, eller ser på et billede, er der ikke kun én rigtig løsning, der er rigtig og gyldig til alle tider. Det set afhænger nemlig i høj grad af øjet, der ser. Og øjet, der ser, er ikke et "rent" objektivt syn, men påvirket af en lang række omstændigheder, der spænder fra fysiske og konkrete (hvilken afstand ser vi fra, og hvad er resultatet?) til historiske og psykologiske (hvem ser, hvordan og hvorfor?). Der er altså forskellige optikker, man kan have på et kunstværk. Og alt efter hvilken optik, hvilken synsvinkel man vælger, forandrer meningen med værket sig: Det handler om, at der er forskellige fortolkningspositioner og analytiske synsvinkler, man kan angribe kunsten med.

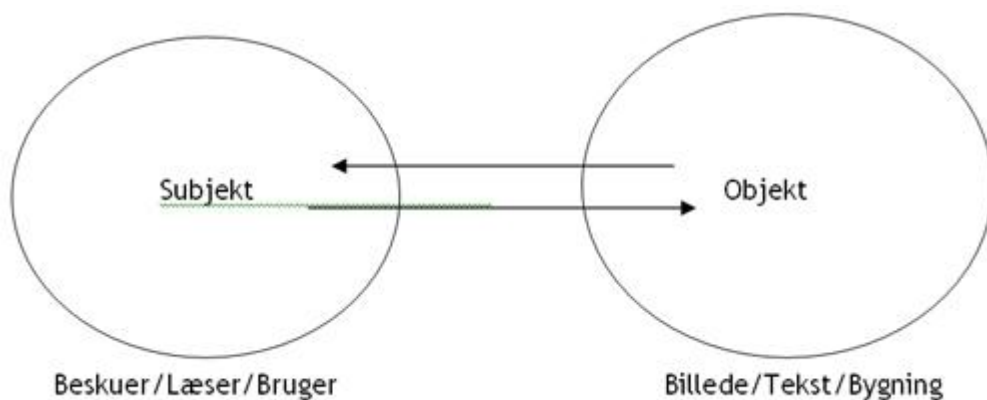
Et af målene i billedkunst er, at du skal kende til forskellige analytiske synsvinkler. Når man analyserer et værk, ligger der altid noget bag, der er noget, der er skjult! Det er den analytiske synsvinkel. En analytisk synsvinkel er en given tilgangsvinkel til et stof. En bestemt måde at forholde sig til tingene på: Når man vælger en analytisk synsvinkel, så har man også udelukket andre, og dermed er man begyndt på at rette sin analyse mod en bestemt konklusion. Tænk på et projektørlys, der falder på en genstand og oplyser den meget kraftigt: andet vil henlægge i mørke.

I billedkunst skal du lære mindst to ud af tre forskellige analytiske synsvinkler i praksis (1) den formalanalytiske, (2) den socialanalytiske og (3) den betydningsanalytiske synsvinkel, så du kan se, hvor forskelligt man kan analysere billeder og arkitektur, alt efter hvad man spørger til. Du skal lære at bruge den synsvinkel, der er nødvendig for at komme frem til de svar, du ønsker. Undervejs får du kendskab til styrker og svagheder ved de forskellige metoder og en fornemmelse for fordelene ved at lade den ene eller anden metode dominere, alt efter hvilket værk du beskæftiger dig med.

Du har helt sikkert benyttet dig af metoderne før, og målet er, at du skal blive bevidst om, hvilken metode du bruger og hvorfor. Det skaber en større systematik, og dermed et bedre overblik. Tydeliggør man sit udgangspunkt, skaber det større klarhed både for andre og for en selv om, hvad man gør med et værk. Det er altså vigtigt, at du er klar over, hvilke briller du har på, når du taler om kunst. Sådant en metodebevidsthed er rigtig god at have, og gælder også fx i dansk og fysik. Vi har den alle sammen i højere eller mindre grad og bruger den hele tiden, men det foregår som regel ubevidst. Fx skifter vi sprog, alt efter hvem vi taler med: Er det en veninde, en ven fra fodboldklubben, farmor, en lærer etc. Vi gør det helt automatisk uden at tænke over det. Det er simpelthen noget, vi mestrer, som kompetente sprogbrugere.

At der er flere synsvinkler og analysetilgange til et værk, at der ikke bare er én rigtig løsning, når vi fx ser på et billede, betyder imidlertid ikke, at der ikke er forkerte og upræcise svar, og at nogle svar ikke er bedre end andre: Man kan godt sige, at noget er forkert! For eksempel kan man ikke bare påstå at Shakespeares Romeo og Julie handler om Manchester United. Det, det drejer sig om, er, at man skal kunne argumentere fagligt for sine synspunkter, spørge efter både hvad der sker og hvorfor og finde beviser på det i billedet, bygningen eller teksten. Nogle analysestrategier er mere oplagte i forhold til nogle billeder end andre. Overvej altid og begrund dine valg!

Lad os se på en tegning:

Når vi taler om analyse, så handler det ikke bare om, at vi som beskuer af et billede, læser af en tekst eller bruger af en bygning analyserer og efterfølgende forstår et objekt. Når vi konfronteres med kunst, kan vi tale om, at der finder et møde sted. At analysere et billede, en tekst eller en bygning og samle analysen i en konklusion er et møde mellem en beskuer/læser/bruger og et billede/tekst/bygning, fordi vi som beskuer og læsere kommer med en masse bagage selv: Vores syn på verden er som nævnt ikke neutralt. Hvad kommer du med, når du ser på et billede eller læser en tekst? Hvilke ting interesserer du dig for, når du møder en bygning?

Ingen metode er en universalnøgle. Ingen analyse er altfavnende og fuldstændig udtømmende. For når man fokuserer på noget, så udelukker man noget andet. Og det afskærer en fra at se alt. Du må altid vælge et fokus og en synsvinkel. Og tydeliggøre hvad du kigger efter. Du sender heller ikke bare en blodprøve ind til et laboratorium - så kommer den tilbage med spørgsmålet: "For hvad? HIV, graviditet, kræft etc." Som blodprøven, så kunstværket: Det har også forskellige betydninger, der skabes gennem analysen. Et kunstværk betyder ikke bare en ting, det har ikke en fast defineret mening, vi som beskuer henter ud: Det kan betyde mange ting, og der er forskellige svar, alt efter hvad man spørger til, alt efter hvilken type konklusion man ønsker.

De 3 analysesynsvinkler

Formanalyse	Betydningsanalyse	Socialanalyse
<p>Mål: At sige noget om et værks formelle træk, gerne med inddragelse af en bestemt teori (ex. farveteori, kompositionsteori etc.)</p> <p>Spørg til: Hvilke visuelle virkemidler anvendes i værket, og hvordan hænger de sammen?</p> <p>Hvordan: Objektiv analyse af sammenhænge mellem de forskellige visuelle virkemidler i værket</p> <p>Bruges som: En slags måleinstrument, der undersøger et værks udseende og effekter</p>	<p>Mål: At sige noget om, hvad værket betyder på et indholdsmæssigt eller symbolsk plan</p> <p>Spørg til: Hvordan kommer der en betydning i stand, og for hvem betyder værket noget?</p> <p>Hvordan: Ud fra kendskab til en eller flere metoder: ikonografi, ikonologi, psykoanalyse, semiotik, Bourriauds metode m.m.</p> <p>Bruges som: Et redskab til overordnet set at afdække symboler, motiv og tema i et værk</p>	<p>Mål: At sige noget om, hvem værket betyder noget for i en historisk eller nutidig sammenhæng</p> <p>Spørg til: Hvilke sociale felter optræder værket i? Ex. økonomiske, religiøse og politiske m.m.</p> <p>Hvordan: Undersøgelse af spørgsmål vedrørende kunstproduktion, reception, participation og distribution.</p> <p>Bruges som: Et redskab til at afdække værkets formål eller hensigt i forhold til publikum</p>

(Fra UVM Emu : **Katrine Marie Højlund Bræmer** og Sophie Holm Strøm)